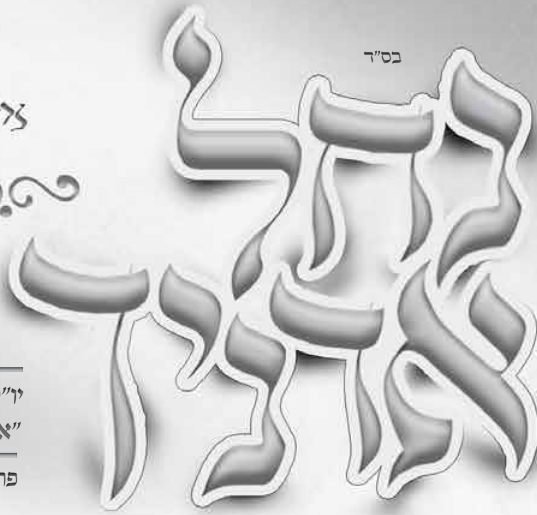

להגלות נעים תורה וחסידיה
מנדר היוצא מעוז

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' תולדות תשפ"ב • גליון קב"ו

חזקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הנה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

"תולדות יצחק בן אברהם"

מטרת הלען שנסתבב זמן ביטולו המדוייק
רש"י הק' בפרשתו עה"פ "אברהם הוליד את יצחק" מפרש את כפל הלשונות יצחק בן אברהם - אברהם הוליד את יצחק, "לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו. מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל שאברהם הוליד את יצחק. ולכן כתיב כאן יצחק בן אברהם, שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק."

מדוע נסתבב הלען הנורא הזה

והשאת צריך ביאור על מה עשה ה' ככה לאותה צדקנית שרה אמנו, שתשעים שנה ממתנה ואינה יולדת, וכאשר מגיע כבר זמן ישועתה "והשם פקד את שרה", מסבב הקב"ה שיהיה בדיוק אז מעשה דאבימלך מקודם, כדי שיוכלו ליצני הדור להתלוצץ ולומר דברי הבל כאלה. מדוע היה צורך לעשות ענין זה שיצטערו בזה הצדיקים ויצטרכו לטרוח ולעשות פעולות לבטל אותו הלען.

וכמו שרואים אנו כמה הדבר הפריע לו ופעל לבטלו, בבבא קמא (דף ק"ז ע"ב) שאאע"ה עשה מטבע שמצד אחד זקן וזקנה ומהצד השני בחור ובתולה, והרי ידוע שהצדיקים הקפידו לא לעשות צורת זיוקנם וא"כ איך עשה א"א מטבע שעליה דמותו ודמות שרה וכן של יצחק ורבקה. מבאר בזה הגאון מהר"ש קלוגר זצ"ל שהמטבע שעשה א"א זקן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד שני, היה כדי לבטל אותו הלען, ועבור זה שינה ממנהג הצדיקים ושילח את המטבע הזה שיצא ויפרסם בכל העולם שאברהם הוליד את יצחק ע"י שיראו שפני יצחק ורבקה ממש כמו פני אברהם ושרה. ובמתנות כהונה (על ב"ד לט, יא) יש צד שיצא המטבע עוד קודם שנולדו יצחק ורבקה בדרך נבואה שכן יראהו. ורואים כמה היה חשוב לאאע"ה לפרסם המטבע וכמה שיותר מוקדם לבטל הלען.

מדוע מרומז רק כאן עניין ביטול הלען

והישמש משה הקשה מדוע ענין זה שצר הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם מוזכר בתורה דווקא כאן כאשר נולד יעקב אבינו. ומהזהר ק"פ תולדות (דף ק"ה) משמע שענין זה היה רק לאחר הסתלקותו של אאע"ה, 38 שנים אחר פטירת שרה אמנו כאשר גדלו הנערים יעקב ועשיו, אז נעשה נס שלא היה מעולם שהושו צורת קלסתר פניהם ממש אע"פ שהיה ביניהם הבדל של מאה שנים, ונראו דומים בגשמיות בלי שום הבדל. ולפי"ז לא זכתה לא שרה אמנו ולא אברהם אבינו שיראו את הנס שמשלקים לגמרי את הלען. והתמיהה א"כ עצומה, אם יש כזה לען, וכבר נעשה נס לבטל אותו, מדוע לא נעשה נס זה בזמן חיי שרה ואברהם אבינו.

המשך בעמוד ב' <<<

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבוק"ק ז"ע

נחל קדומים

עבודת ה' בכל תקופות החיים

שני גוים בבטנך (בראשית כ"ה, כ"ג) וברש"י, גיים כתיב, כמו גאים, אלו אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים (ברכות זו ע"ג), הכוונה, שהאדם השלם מכניע ומשבר כל תאוות גשמיות עד כי גם לדברים המוכרחים לקיום הגוף - שבהכרח הוא עושה - מצנון הוא, וגם לאכילה אינו להוט ומתאוה, אך אוכל הוא בכדי שיוכל לעבוד להשי"ת. ועוד זאת, שהצדיק באכילתו מעלה הניצוצין הקדושים ומחזירן לשורשן בכונתו ויחודיו. והנה, בעוד שהאדם בנעוריו אז נקל לו להאיש הקדוש לחשוב מחשבות וגם להעלות ניצוצין בכונתו, מפני שמוחו צלול; אבל יקשה עליו לשבר עצמו מכל תאוה גופנית ברתיחת דמיו. ולהיפך לעת הזקנה, מהנקל הוא לו הכנעת התאוה, אבל לפעמים לרפיון וחו לא יוכל לכוון באכילתו, ואינו מחזיר הניצוצין לשורשן. אבל אנטונינוס ורבי לגודל מדרגתם, לא פסק מעל שולחנם "לא צנון", קרירות לתאוה, "ולא חזרת", החזרת הניצוצין לשורשן, "לא בימות החמה", ימות הנועה, "ולא בימות הגשמים", ימי הזקנה.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

עבודת ה' בימי הנעורים

ויאמר ד' לה וגו' ורב יעבד צעיר (בראשית כה, טז), פי' מי שהוא רוצה להיות גדול בתורה ומעשים טובים, יתחיל ללמוד ולעבוד את השי"ת בילדותו בעודו צעיר בשנים.

או יאמר ע"ד מה שכתב דוד מוכרח בכל עוז וגו' ואמר ונקלוטי עוד מזאת וגו', אם כי אינו מדרך המלך, עם כל זה בעת עבודתו והתלהבות להשי"ת הי' שפל בעיניו. והי' שמרמז התוב ורב, הגם שהוא גדול הדור כי מאן מלכי רבון, עכ"ז יעבד צעיר, בעת העבודה להשי"ת יעשה עצמו כמו צעיר לבל יחוש על כבודו.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

זריעה לדורות שהשפע תלוי בערך האמונה

ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'. העיקר בזה הי' מעשה אבות סימן לבנים, ליסד בזה יסוד לדורות, ששפע פרנסת ישראל אינו מדוד בערך טבעי, לפי מקרי המקום והזמן, כי אם לפי ערך האמונה הטוהרה באלוקים חיים. שהרי נאמר בפסוק בארץ ההוא ובשנה ההוא, ללמד שהיתה ארץ קשה ושנה קשה (פסרטי), ואעפ"כ עשתה פי מאה מן המשוער. והיינו דלפי גודל אמונת יצחק אע"ה בהשי"ת ובהשגחתו, המשיך השפע ממקור עליון, ולא השפיעו פגעי הזמן ומגבלות הטבע. וזה לימוד לדורות, שישראל הם למעלה מן הטבע, ומקור השפעתם הוא בלתי גבולי.

אמנם הכל תלוי באמונתו של הזורע, כי אמונה הוא ענין המשכה, כמבואר בספה"ק, ולכן רק אם מאמין בכך בבירור ששפע פרנסתו הוא למעלה מן הטבע נעשה באמת קן, אבל אם סובר ששפע פרנסתו תלוי במצב המקום

והזמן, נעשה באמת כפי סובבו. וארז"ל במס' שבת (א), מאי דכתיב והי' אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו' (ישעי' לג), אמונת זה סדר זרעים, וכתבו התוס' שם בשם הירושלמי שמאמין בחי העולמים זורע, והיינו כי הצלחת הרועה קשורה במה שמאמין בחי העולמים זורע ולא שמאמין בדרך הטבע זורע, כי רק מי שיובר את הטבע אצל עצמו, במוחו ודעתו והשקפתו, ומאמין בחי העולמים דייקא ולא בדרך הטבע, הוא זוכה שיבא לו השפע המיועד לו למעלה מדרך הטבע, ואפילו בארץ קשה ובשנה קשה יכול למצוא פי מאה מן המשוער לו.

והנה כתיב "ויברכהו ה'", רמז הכתוב שאמונתו ודבקו בו' היא שברכה אותו, וכמשנ"ת לעיל שהכל בזכות האמונה. עוד ירמז, "ויברכהו ה'" שמה שהי' לו בזה כוונה לשם ה', להפיץ אמונתו בעולם ולהשרישה לדורות, היא שגרמה לו הברכה.

(כ"ק רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

מהנחל
גהלי אש בקצירת האומר

עיקר הברכה היא קרבת אלוקים

וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה' (בראשית כ"ה, טז). העיקר הגדול שנחשב אצלו לברכה, הי' מה שידע והרגיש בחוש שה' אלוקיו עמו בכל אשר הוא עושה, בכל מקום ובכל זמן ובכל ענין. וזה הרמז "ויברכהו ה'", שהחשיב לעיקר הברכה את קרבת אלוקיו, שהוא רועה אותו בהשגחה פרטית למעלה מן הטבע.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מדרגת הענוה של יצחק בלפי רבקה

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו וכו' ויעתר לו ה' וכו' (בראשית כה, טא). הנה כתי' לנכח אשתו ופירשו בספה"ק (אורח ישראל) שהתפלל לה' שיושיעו בזכות אשתו הצדקנית. שכן הוא דרך הצדיקים בענוותנותן אינם חושבים עצמם לראויים לישועה ומתפללים לישועה בזכות אחרים. ובזכות ענוותנותו נענה ושמעו ה' לתפילתו כדכתי' ויעתר לו ה'.

אמנם ברש"י פי' "ויעתר לו, לו ולא לה", שאינה דומה תפילת צדיק בן צדיק וכו'. ויל"פ בודאי גם היא בעוונותיה התפילה שתיושעו בזכות יצחק, אמנם תפילתה בענוותנותה לא הגיעה למדרגת ענוותנותו של יצחק, שהלא כיון שהי' בן צדיק, יותר הי' לו לתלות במדרגתו הגדולה, והיא הרי היתה בת רשע. וכמו שפי' הגר"מ מוולוז'ין זצ"ל על דברי הגמ' (מדרים לה) אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גיבור ועשיר וחכם ועניו. והכל הוא להורות על מדרגת הענוה המובחרת דאחר שהוא גבור ועשיר וחכם ועכ"ז הוא עניו, זהו מדרגת הענוה הגדולה ביותר ועל כזה משרה הקב"ה שכינתו. ועפי"ז מובן מדרגת הענוה של יצחק שגדולה מרבקה ולכן ויעתר לו ולא לה.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

ביטול קליפת עשיו וישמעאל בשבת קודש

חיות הקודש לפרוח לעילא, כן ח"ו בצד הסט"א. ולכן חשב שע"י שיתחבר הזורז עם העורב יוכל להפר קדושת יעקב. אבל לא ידע שקדושת השבת מפרדת בין הזורז ובין העורב, כי עשיו חשב שע"י שיחבר אליו את האהבות הרעות של ישמעאל, יצליח להוציא את העוה"ז מידי יעקב של יעקב, וע"י חיבור הזורז והעורב יוליד ח"ו אצל יעקב קליפות רעות שילפפו אותם רח"ל בזה ובבא. אמנם קדושת השבת שמזככת את האכילה הגשמית, מפרדת בין קליפת ישמעאל שהיא מימין השבת, ובין קליפת עשיו שהיא משמאל השבת. ואיתא מהאריז"ל עה"פ לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, שבזכות השבת זוכים ישראל לבנים קדושים ולדורות ישרים מסטרא דקדושה. נמצא שקדושת השבת מבטלת את חיבור הזורז עם עורב, ומחלישה כוחו.

ורבקה אמר ליעקב וישבת עמו ימים אחדים עד שוב אף אחיך וגו'. ובספה"ק בני יששכר (מאמר א' אות ז) הביא בשם ספר מבשר צדק להרה"ק רבי ישכר דוב מזלאטשוב ז"ל ע"פ (פ' ויצא) דרמזה בדברי' על מספר שבע שנים, כי ימים היינו שנה, כמ"ש ימים תהי' גאולתו, ואחדים היינו שבתות, כי אמרה שבת לפני הקב"ה לכל נתת בן זוג ולי אין בן זוג, כי ימי השבוע מתחלקין לזוגות, א"ב ג"ד ה"ו, ויום השבת עומד לבדו, לפיכך נקראים השבתות "ימים אחדים". והנה שנה שלימה של שבתות יצטרך לזה שבע שנים. וביאר שם דכדי להמתיק הדינים ה' צריך יעקב אבינו לעבוד עבודתו שנה שלימה של שבתות. ולהנ"ל מבואר דה' בזה הכח לבטל ולהפריד בין קליפת עשיו וישמעאל. ויתכן שלכן זכר לשון "ימים אחדים", כי השי"ת השיב לשבת שטענה שהיא "יום אחד" בלי בן זוג, "כנסת ישראל היא בן זוגך", וא"כ ע"י שיעקב שהוא יסוד מחצבת ישראל מתקשר עם בן זוגו שהיא השבת, מתבטל ע"י' ההזדווגות של כוחות הסט"א, ואינם יכולים להוליד תולדות של רשעות בנפשות ישראל. ויתכן שזה ה' גם הסגולה שימצא יעקב את בן זוגו, כדי להעמיד י"ב שבטי י"ה.

הנה, כאשר ראה עשיו שהפסיד הכל, ויעקב אבינו ע"ה לקח את הבכורה ואת הברכות, והלך להקים י"ב שבטי י"ה, כתי' וילך עשיו ויקח את מחלת בת ישמעאל על נשיו לו לאשה. וצ"ב מה השייכות זה לזה, וכי ע"י יקבל שוב את הברכות שנטל ממנו יעקב.

והנראה בזה בס"ד, דהנה בספה"ק בני יששכר (מאמר השבתות מאמר א' אות י') כתב דמה שארז"ל (ב"ק צב) בפסוק וילך עשיו אל ישמעאל, "לא לחינם הלך הזורז אצל עורב אלא מפני שהוא מינו", דקליפת עשיו נקרא "עורב" וקליפת ישמעאל נקרא "זורז". ובספה"ק מגלה עמוקות (פ' לך לך) כתב עה"פ "ויקח לו את כל אלה ויבחר אותם בתוך", דה"ל אומות אחרים בצד ימין דקדושה, וישמעאל על גביהם, ול"ה שרים משמאל, ועשיו על גביהם, הרי אל"ה מול אל"ה, ועל כן קליפת ישמעאל יום אידם הוא בע"ש - מימין הקודש, וקליפת עשיו יום אידם הוא ביום א' - משמאל הקודש. וישראל בתוך, ביום השבת קודש. והנה כשישראל משמרים את השבת מבטלין את ב' קליפות עורב וזורז אשר הם ראשים לכל האומות, ולכן שבת בגמט' זורז"ר עורב"ב, כי קדושת השבת מבטלת ב' קליפות אלו, עכ"ל. ובילקוט הראובני כאן הביא מרבינו בחיי (פ' בראשית) דד' נשיו של שרו של עשיו הם אמותיהן של השדים ורוחות, וא' מהן שמה "מחלת" (שהיא שמה של בת ישמעאל), וכנגדן אומרים בשיר של פגעים על שח"ל ופת"ן תדרו"ן תרמוס כפ"י ותני"ן, ע"ש.

ולכן יתכן לומר, שכאשר ראה עשיו שיעקב אבינו נטל את הברכות בעניינים גשמיים, והולך להקים ביתו בדרך הקדושה ולהעמיד י"ב שבטי ישרון, והוא הפסיד בין את העוה"ז ובין את העוה"ב, חשב עצות כיצד יוכל להפר עצת יעקב. ולכן הלך להשתדל עם קליפת ישמעאל, וקויה שע"י חיבור רשעים אלו יוכל ח"ו להפר קדושת יעקב. כי ישמעאל שהוא מצד ימין, הוא נגד אהבת רעות שנטל ישמעאל. ועשיו שהוא מצד שמאל, הוא נגד גבורות רעות שנטל עשיו. וזה לעומת זה עשה אלוקים. וכמו שבצד הקדושה ע"י חיבור אהבה ויראה, מקבלת המצוה את

והשתא נבוא בס"ד לבאר ענין ליצני הדור זמן סילוק הלען שלהם. המגיד מקרעמניץ מביא בספרו שפת אמת על משלי פרק ט', וכן הוא בחכמת התורה למהרש"ק בפ' וירא, שהרי הקב"ה מזדקק עם צדיקים כחוט השערה, ונפרע מהם כאן בעוה"ז. ומכיון שכתוב בשירה "ותצחק שרה בקרבה לאמו, אחרי בלותי היתה לי ענה" וכו'. אמנם עשתה תיכף תשובה מאהבה ויראה, אבל בכ"ז כיון שלידת יצחק נתלוה עם צחוקה של שרה אמנו כאילו היה בזה משהו בחיסרון האמונה בשלימות, לכן מדה נכד מדה עשו הליצנים צחוק שלא האמינו שהיה נס בלידת יצחק, ולזה אמרה אח"כ "צחוק עשה לי אלוקים" שקיבלה באהבה את עונש הצחוק שעשו לה.

ועל זה שרק בזמן לידת יעקב אבינו בפרשה שלנו מוזכר שצר הקב"ה קלסתו פניו של יצחק כשל אברהם, וע"פ הוזה"ק היה זה רק לאחר פטירת אאע"ה כאשר גדל כבר יעק"א. מבאר בזה הישמח משה טעם פלאי פלאות, ע"פ המסופר במס' סנהדרין שכמה פעמים ניסה רבינו הק' לתת סמיכה לשמואל ירחינאה ולא יצא לפועל. עד שמצאו שבספר אדם הראשון נכתב בו, שמואל ירחינאה חכם יתקרי, רבי לא יתקרי!

שלא יוכל יצחק להנביר מידתו בעולם עד שיביא יעקב

ובשו"ת הרמ"ע מפאנו (סימן קי"א) מובא הסבר נפלא לזה ע"פ מעשה שמביאו אברהם ג' סוף הלכות גיטין, וכן מזכירו בקצהה הרא"ש בפרק עשרה יוחסין (ת"א י"ז) ובתוס' קידושין (דף ע"ג), שאביו של שמואל היה חסיד גדול ובקי בשמות הקדושים, ושמו היה אבא בר אבא. ולא היה בביתו י"ב חודש, והנה נתעברה אמו ונולד שמואל. ובשעת לידתו יצא לעז שח"ו לא מאביו נתעברה אמו. ורש"י בחולין ק"א מבאר שהאמת היה שאבוא דשמואל שמע מאחד שמבין בשיחת עופות שאם היה שב לביתו עכשיו יזכה להוליד בן גדול בישראל. ולכן הזכיר שם קודש ובא לביתו ללילה אחד, ובשם קודש חזר שוב למקומו המרוחק. וכאשר ראו שהרתה אשתו קראו לה לבי"ד והלכו אותה על אותו החשד. ושמואל אמר שעוד זכר את המלקות שקיבלה אז אמו. וכתב הרמ"ע מפאנו שלשמואל עצמו היתה פציעה בראשו מאותם המלקות. ולכן קבעו חכמים לקרוא לאביו במקום אבא בר אבא - אבוא דשמואל, כדי לסלק החשד והלעו. ומוסיף הרמ"ע מפאנו שלכן לא הצליחו לעשות את שמואל לרבי ע"י סמיכה, דלגבי להיות חכם כתוב "כולך יפה רעייתו ומום אין בך", וכיון שהיה לעז אין ראוי שיהיה מהסנהדרין.

ולפי"ז מבאר הישמח משה שהיות ואברהם אבינו היה מרכבה למידת החסד בעולם, ויצחק אבינו ע"ה מרכבה למידת הגבורה והנהגת הדין והמשפט, כיון שאין העולם יכול להתקיים במידות הדין.

ומבאר הישמח משה שלזה עשה ה' בהשגחה פרטית ענין הלען מאבימלך קודם לידת יצחק, ועי"ז כבר לא יוכל יצחק אבינו להנהיג העולם ע"פ מידתו מידת הדין, כי די בלעז שקר שא"א להיות רבי בסנהדרין. וא"כ עונש זה של הלען היה חסד נפלא שיתקיים העולם בהנהגת החסד. כי בגלל הלען על יצחק אין ראוי שהנהגה תהיה דרכו.

ולכן עדיין לא צר קלסתו פניו של יצחק דומה לשל אברהם אבינו רק לאחר שנולד יעקב, שנמשך כבר מידת תפארת בעולם, ואחרי פטירת א"א כשכבר גדל יעק"א וראוי לקבל סמיכה, ועכשיו הנהגה תהיה כבר ע"פ רחמים מידת יעקב, אז כבר יכלו להוריד הלען ע"י ציור קלסתו פניו של יצחק בשלימות כמו של א"א. כי העולם כבר מונהג ע"פ מידת הרחמים של יעקב אבינו ע"ה.

ערבי גזר

אמרים ערבים ממאורי החסידות

לו ה' בזכות רבקה, וזהו ויעתר יצחק לה' 'לנכח אשתו' דייקא. וזהו שפירש רש"י ויעתר לו, לו ולא לה, לפי שאינו דומה וכו' לפיכך לו ולא לה. ולכאורה מה שפירש 'לפיכך לו ולא לה' מיותר. והנראה, דרש"י בא להשיינענו, כי כאשר כתבנו שיצחק ביקש בזכות רבקה ולא בזכותו, ונמצא כשהשם יתברך שמע לתפילתו כנאמר ויעתר לו ה', הוה אמינא שנעתר לו כאשר ביקש בזכות רבקה ולא בזכותו, לזה פירש ויעתר לו ה', לפי שאינו דומה וכו' 'לפיכך לו ולא לה', כלומר מה שנעתר לו ה', לו' דייקא, הכל בזכותו, ולא בזכותה ככוונתו.

התפלל לתקן הפנים שעל ידו בא הצער

הנראה לרמוז בזה על סדר תפלת האדם בעת צר לו חלילה לבלתי שישם אל לבו לצעוק אל ה' עבור עצמו כאב בשרו וצער נפשו בעניני עוה"ז. אך רק ישא לבנו השמים לתקן פגם העליון אשר על ידו, ואז אח"כ ממילא ושב ורפא לו, כנאמר הראשונים ע"פ אל נא רפא נא לה ר"ל 'לה' רמז לשכינה הקדושה וכמ"ש ויזעקו אל ה' בצר להם ר"ל לתקן את כבוד ה' ובודאי אח"כ ממצוקותיהם יושיעם. לכן גם יצחק כזה העתיר לה' לנכח אשתו ר"ל הוא שם אל לבו על השכינה אשר היא לנכח אשתו כי רבקה רומזת לשכינה כידוע לר"ח כי עקרה היא הה"א למעלה. וכן רבקה כאשר התרצצו הבנים ידעה את כל זה אשר נעשה אמרה א"כ למה זה אנכי. ר"ל למה זה אביט על אשר אני בצעה למטה ותלך לדרוש את ה' לתקן כבוד ה' ית"ש.

(תפארת שלמה)

תפילת הנשמה על התנגדות הגוף

הנשמה מתחננת להקב"ה מקירות לבה, וכמאמרם ז"ל (סוכה נב א) יצרו של אדם מתגבר ואלמלא הקדוש ברוך הוא עזרו כו', וזה ע"י תפלת הנשמה, וזה לנכח אשתו, ר"ל שהנשמה בוכה ומתפלל להשי"ת על אשתו והיינו הגוף הוא אליו נוכח ומתנגד, שהוא מצד היצר הרע. ויעתר לו ה', שמרחה הקדוש ברוך הוא על הנשמה, כי היא חפצה מקירות לבה להדבק בה'.

יצחק התפלל עבור תיקון השכינה

זהו, ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו, כלומר יצחק אבינו העמיק שאלתו למעלה למעלה, להתפלל עבור השכינה שהיא נוכח אשתו, כי עקרה היא, דייקא, מוסב על השכינה, ולזה בא רש"י לפרש, לנכח אשתו, כי באמת לא השוו בעניני תפלתם, זה עומד בזויות זה ומתפלל, וזו עומדת בזויות זו ומתפללת, היינו לכוון האמור, יצחק אבינו העמיק שאלתו להתפלל עבור השכינה, שהיא עקרה, לזה דוח לבו, וזו עומדת בזוית אחרת, מעניני עולם הזה ליתן לה הריון, ובאמת עיקר התפילה צריכה להיות, עבור חסרון עליון, וכיון שבמתק למעלה, ממילא נמשך כל טוב, ולזה רומז רש"י בדברי הנעימים, ויעתר לו ה', לו ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק וכו', בודאי אינו דומה כמבואר, היינו בעניינות מחשבתם אינו שוה, תפלת צדיק, כוונתו ומחשבתו לתקן למעלה, ולצורכי הגשמיות אינו חושש כלל, והיא כוונתה, על צרכה הגשמיות, לפיכך לו ולא לה וכו"ל.

(אור המאיר - לך לך)

יצחק התפלל בזכות רבקה ונענה בזכות עצמו
או יבואר, כי יצחק בקש בזכות אשתו, כי הוא חשב בעצמו שאינו כדאי שיעתרו לו ה' בזכותו, רק חשב שיעתר

ערך ע"י הרה"ג ר' חיים גרינפלד שליט"א

איסור קללה

מסוימת והוא מקווה ואומר הלוואי שביום פלוני אהיה חולה, וכ"ז באיסור תורה].

חלות הקללה: "כצפור לנוד כדור לעוף כן קללת חנם לא תבוא" (משלי כ"ג, א), מזה יליפין שהמקולל לא יזנק מחמת הקללה שקיללוהו חנם. אולם אם יש למקולל חלק בגרמת הקללה, כגון ע"י מעשה שאינו הגון, אף שאין מעשהו מחייבו קללה, ובוודאי שהמקולל עובר באיסור, מ"מ אין זה קללת חנם. (המקור מסכת מכות (א) דאמותיהן של כהנים מספקות מחיה כדי שלא יתפללו על בנייהם שימותו, דמשמע דאם יתפללו ימותו אף שזה חנם, ומת' הגמ' שהיה להם לבקש על בני דורן, ושוב אין זה קללת חנם).

קללת חנם מזיקה את המקולל: מהפסוק הנ"ל יליפין נמי דהקללה יבוא על המקולל, [דהק"ר] של הפסוק "קללת חנם לו' תבוא", ופירש המצודות ז"ל, "כמו צפור הפורח מקנו להיות נודד להשיג מאכלו וכמו הדור הפורח מקנו לעוף השמים, הנה הם חוזרים לקנם, כן קללת חנם חוזרים ובאים אל המקולל עצמו מפיו יצאו ואל קרבו יבואו", עכ"ל.

הנהגת המקולל: המקולל את זולתו ותוך כדי דיבור חזר מקללתו, נתבטלה הקללה ואינו חייב עליה (מנח"א). ע"כ מי שעבר וקילל את חבירו יתקן את מעשהו מיד ע"י שיחזור תוכ"ד. (כגון אם אמר על פלוני יבוא מקרה רע יאמר תוכ"ד לא יבוא עליו מקרה רע). ואם לא חזר תוכ"ד נמצא שחטא בכפליים, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו על שציערו. ע"כ אם מתחרט על קללתו יבקש את מחילת המתקלל, ואחר שמחל לו יעשה תשובה על חטא שבין אדם למקום חרטה קבלה וידי.

הנהגת המתקלל: אין לזלזל בקללה שקיללו אותו (פ"ח ס"א ט"ז), אך לא ישיב למקוללו דבר אלא יהא מן הנעלבים וכו' (אחות חיים להרא"ש). אכן כדי שהקללה לא תחול עליו תיכף כששמע את הקללה יאמר הוא או חבירו "לא כן יהא אלא טוב יהיה" (פלא יועץ, וכתב שם "אולי יש תקוה שלא תאונה רעה"). ולאחר מכן יתפלל להשי"ת שהקללה לא תחול. ובכל אופן ראוי לעשות התרת קללות כדי למנוע מנוקה.

זהירות בדיבורים ומעשים שיש בהם סרך קללה
 1) אדם המספר לחבירו שפלוני קלל וחוזר על לשון הקללה, לא יאמרנה בלשון נוכח, אלא ישנה ויאמר בלשון נסתר שלא יהא משמע שמקולל את חבירו (ספר חסידים תרל"ח).
 2) אדם המספר לחבירו דבר רע לא ידבר בלשון נוכח, אלא בלשון נסתר, וכן יוסיף ויאמר לא אליכם (סנהדרין ק"ה ט"ה).
 3) גם בזמן לימוד יש לזהר, וכשולמד עם חבירו הפסוק יכנה ה' ישנה ויאמר "יכהו" (גמ' שבועות ל"ז).
 4) לא יעמוד הבעל קורא ליד שונאו כשקורא התוכחה, ואפי' אם כבר קראו השונא לתורה לא יעלה.
 5) הלומד עם חבירו הלכות שחיטה אל יראה בידיו לא על עצמו ולא על גופו של אחר (גיטין כ"ג:).
 6) אורח האוכל על שולחן בעה"ב נותנים לו לברך ברכה"ז כדי שיברך את בעה"ב, והנמנע מלברך על הכוס ה"ז מקצר את ימיו ושנותיו (מ"ב ר"א סק"ד יגו"ש הטעם). ואפשר שבזמנינו אין חומר ענין זה (שע"ש שם הואיל והיום המנהג שגם כשאינו מזמן מברך האורח לבעה"ב).
 7) המלווה חבירו בלא עדים או שטר ה"ז גורם קללה לעצמו (ח"מ סי' ט), משום שהלווה יכפור והבריות יקללו את המלווה.

על קללת בני: מצונו כן בשלמה המלך ע"ה שקיבל עליו קללת יואב (סנהדרין מח). וכע"ז מצונו מחלוקת באחרונים לגבי אמירת "הריני כפרת משכבו" בשנת האבל על אביו, האם הוא באמת או רק לשון כבוד. **דבאגר"מ** (ו"ד ח"ה ס"ז) אומר שאין מצאיות כזאת להעביר קללה לאחר, ומה גם דכיבוד אב משל אב, וע"כ אינו אלא לשון כבוד. **ובצל החכמה** (ח"ו ס"ט) תמה עליו מהאי גמ' בסנהדרין.

בפרשתינו מצונו חידוש בענין קללה, דייעקב אבינו ע"ה חשש לקבל הברכות מאביו אולי ירגיש בערמתו ויביא ע"ע קללה ולא ברכה, וע"ז אמרה לו רבקה "עלי קללתך בני". ופירשו הראשונים (רמב"ם, ספוטני) דהכוונה דנתכוונה שהקללה שתגיע ליעקב יעלה עליה, וקמ"ל דאפשר לקבל קללה על עצמו. ע"כ נעסוק השבוע באיסור קללה, מקורו טעמו, גדרו, ודינים העולים מזה, ונבאר נמי חידוש זה בעז"ה. והנה אף שהדבר נראה רחוק שיארע כן אצלנו שיקללו, כי בדרך כלל אין מקללין, מ"מ בשעת כעס יכול לקרות כזאת, וכן אצל קטנים. וכבר הזהיר ע"ז הגר"א באגרתו שישמרו את הילדים מאיסור קללה. (ובהמשך נביא את גרדי האיסור ונראה שאם לא נשמרים היטב מצוי ליכשל בהם). וזה החלי בעז"ה.

מקורו: איסור קללה הוא לאו מה"ת, דכתב (פר' קדושים) "לא תקלל חרש", אלא שנחלקו בגמ' (שבועות סוף פ"ה) האם האיסור היא רק במקלל בשם או עכ"פ בכינוי או אפי' בלא הזכרת השם. ונחלקו הראשונים כמאן לפסוק. "יא שוק אם מקלל בשם או בכינוי (ובני יונה), וי"א דאף בלי הזכרת השם אלא הקללה בלבד עובר בלאו זה (חינוך). להלכה פסקו ה**טושו"ע** (ח"מ ס"כ) שגם בלא הזכרת השם אסור מה"ת.

חומרתו: מצונו שהפליגו חז"ל מאוד בחומרת האיסור מלבד הלאו שבו, ולשלטו של רבינו יונה **באגרת התשובה** (אות ט"ז) "זהו אדם שלא יקלל את חבירו, וזאת אחת מן העבירות החמורות שבתורה". וכן כתב הגר"ח פלאגי' "כי האיש אשר הוא מקלל לחבירו שנאו לפני המקום, כי הקב"ה הבטיח לאאע"ה אררין אורו ומברכך ברוך, נמצא אפוא כי המקלל הרי הוא עצמו ארוה, ומובא בספר הזכירה בשם המקובלים, כל הקללות שאדם מקלל לוקח השטן ומביא לפני הקב"ה בשעה שאדם בסכנה וע"ז אמרו אל יפתח פה לשטן".

גדרו: כל דיבור שתוצאתו ומשמעותו **הם איחול לזולתו לדבר רע שיארע בעתו,** אף שאינו מזכיר לשון "קללה" כגון שאומר תפול ברוחב וכיו"ב. (כן מוכח מיד המעי' שאמר כל היודע דבר זה ואינו אומר "יתנק גרונו", ומהו יליף בגמ' מסכת (א) שקללת חכם אפי' בחנם היא באה). גם כשאינו מקלל ומפרש להדיא הרע אלא אומר לו "ה' יעניש אותך" הרי זה בכלל האיסור, וכבר מזהיר ע"כ **התומים** (ח"מ ס"ז סק"ג) דרוב המוני עם אינם נוהרין ואומרים 'אטל זאל איהב שטראפין', ואינם יודעים שעוברים על איסור מה"ת. (מצוי כגון שראובן בא לספר לשמעון על העולה שיעשה לו לוי, ושמעון שרוצה להביס דעתו אומר לו אל תדאג ה' יעניש אותו על פעולותיו). וכמו"כ אם אומר לא יהא לו ברכה, זו גם זה נכלל בגדר קללה, וכן קללה בדרך תפילה כגון אני מתפלל שתפול ברוחב (ח"מ סנהדרין ס"ב סק"ג).

טעמו: נחלקו הראשונים בטעמו האם הוא מחמת השחתת המקלל וגנות המביאות למעשה זה, והוא מהאיסורים שבין אדם למקום (הב"ם ס"ה, רבינו בחיי), או שטעם האיסור מצד חבירו שנתקלל והוא מצוות שבין אדם לחבירו (חינוך ר"ל). [נפק"מ במקום שע"פ דין אמרינן עבדי איניש דינא לנפשיה, אם שרי לקלל ממונו, ולכאורה תלוי בזה].

במה שייך איסור קללה: איסור קללה הוא לא רק במקלל גופו, אלא אף במקלל ממונו. אפי' אפס כלשהו ששווה פרוטה, (כגון מכוניתו של אחד מהשגים מרעשה לו בשנתו ואומר הלאי שתישבר לו המכונית, ואפי' מניעת רווח - אם אומר הלאוי שלא יירח בהגלתו זה). גם בכתב שייך לעבור איסור קללה, [כגון במכתב שכותב לאביו הוא מספר לו שיש משהו שמאד מציק לו והלוואי שד' יפרע ממנו בקרוב - (מנחת חינוך)]. גם על עצמו שייך איסור זה ועובר בלאו, [אך שונה לאו זה שהוא עובר על לאו של "השמר לך ושמור נפשך מאוד" היינו שמירת הגוף, כגון מצוי שאדם רוצה להשתמש מלהגיע למבחן או לפגישה

לא אמרה "ותן טל ומטר" במנחה, מתי תשלים

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

אשה שקבלה על עצמה להתפלל שחרית ומנחה, אבל מעריב אינה מתפללת, וכמו שכתב במשנה ברורה (סימן קק ס"ד) וכל זה לענין שחרית ומנחה, אבל תפלת ערבית שהוא רשות, אף על פי שעשוי כבר קבלוהו עליהם כל ישראל לחובה, מ"מ הנשים לא קבלו עליהם ורובן אין מתפללין ערבית.

באחד הימים כשהתפללה מנחה, שכחה לומר "ותן טל ומטר בברכה", וזכרה לאחר שכבר עבר זמן מנחה. לאיש, הדין הוא שיתפלל שמונה עשרה של ערבית שתיים, אחת בשביל מעריב, והשניה בשביל מנחה.

אבל אשה שאינה מתפללת מעריב, מה תעשה, האם צריכה להשלים את תפילת מנחה במעריב, ואז אולי די שתתפלל תפילה אחת בשביל תשלומין, או שאי אפשר להשלים בתפילה אחת, ותתפלל ערבית שתיים. ואולי כיון שאינה מתפללת ערבית, התפילה הסמוכה בשבילה למנחה הוא שחרית, ותתפלל שחרית שתיים. ואולי כיון שאינה מתפללת ערבית, ושחרית אינה תפילה סמוכה, אין לה תשלומין?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: בברכת אמת ויציב **אנו אומרים:** "ואין לנו עוד אל' וזולתך סלה". האם שם זה הוא קודש, או חול? **תשובה:** ראשית יש לברר מאיזה פסוק לקוח תיבות אלו שאנו אומרים. **ברוקח** (פירוש התפילות עמוד ש"א) כתב, "מה שאומרים בברכת אמת ויציב, "אין לנו אלקים עוד וזולתך", לקוח מהפסוק (דברי הימים א' י"ז ב) "ה' אין כמוך, ואין אלקים וזולתך, בכל אשר שמענו באזונינו".

ובאבודרהם כתב, "אמירת תשובה" אין לנו עוד אלקים וזולתך סלה". הוא על שם הפסוק (ישעי' מה, טא) אני ה' ואין עוד אלקים מבלעדי. ויש גירסה (כת"י) על שם הפסוק (ישעי' מה, ה) אני ה' ואין עוד, וזלתי אין אלקים". [יש לציין שיש שתי גירסאות נוסח ספרד ונוסח אשכנז, נוסח ספרד הוא כמו שכתוב באבודרהם, ויש את נוסח אשכנז, שהוא לא כרוקח ולא כאבודרהם, אבל מקורו טהור, ממחזור ויטרי (סימן פט) שם כתוב כנוסח אשכנז 'אין אלקים וזולתך'].

ולכאורה יש נפקא מינה בין הרוקח לאבודרהם, כי לשיטת הרוקח שזה מהפסוק בדברי הימים "ואין אל' וזולתך", שם פירש"י אין כמוך ואין וזולתך באלהים אף בעממים. משמע שזה חול. אמנם מהפסוקים שהביא האבודרהם יתכן שזה קודש.

אולם בשו"ת **תשב"ץ** (ח"א סימן קע"ח) כתב "ואין אלקים וזולתך" נראה שהוא קודש". כלומר שגם פסוק שהביא הרוקח הוא קודש, וכל שכן שאר פסוקים שהם קודש, וממילא גם מה שאנו אומרים בתפילה "ואין לנו עוד אלקים וזולתך סלה, הוא שם קודש", ויש לכונן בו כוונת השמות.

וכן כתב בספר **שיח הלכה** (סימן ה אות 1) בשם מן הגרש"ז **אויערבאך** זצ"ל, שזה לשון קודש, וכתב שם שלפי זה גם הפסוק שאנו אומרים במוסף של ראש השנה (ישעי' מה, י) "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים", הוא שם קודש.

וכן כתב מן הגר"ח **קניבסקי** שליט"א בספרו **שיח השדה** (ח"ג עמוד קע"ח) שזה קודש, וראיה לזה מהנאמר במסכת סופרים (פ"ה) על הפסוק (מ"ה, י) מי א-ל כמוך, שזה קודש, ואם כן גם "ואין אלוקים וזולתך" הוא קודש.

ואם כן הכוונה צריכה להיות, לפי נוסח אשכנז, ואין אלוקים אין עוד השי"ת שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות, וזולתך, חוץ ממך, וכך גם לפי נוסח ספרד, ואין לנו עוד אלוקים, עוד השי"ת וכו' וזולתך סלה.

ניתן לשלוח תשובות לשאלות, לפקס 02-5812753
 ו7לדא7 a66136133@gmail.com ובתיבת המערכת, תשובות מתומצות בכתב ברור וקריא

חובת האדם וסיבת ירידתו לעולם הזה

"גוט וואך, גוט וואך... הקולות מתערבבים זה בזה יצרים יחדיו יצירת פאר של אחדות ואהבת חברים.

"יונגע-לייט", נשמע פתאום קול מעודן מירכתי בית המדרש, הצצה חפזה מרא'ה לשני הרעים כי לא אחר מר' בערל, הוא שפונה אליהם וקורא להם לסור אליו לרגע קט. "מה נחמד ונעים היה" פותח ר' בערל, "להביט מן הצד לפעמים אחדות, לראות אתכם מתעמקים ומתענגים בדבריו הקדושים של רבינו ה'סידורו של שבת. אה, אשרי העם שככה לו", מתמוגג ר' בערל. "מן הראוי היה", הוא מוסיף בטון בעל משמעות, מנסיון חייו העשיר, "שעתה שכבר הגעתם לסיום החלק הראשון שמדבר על מהות כל סדר השבת מהלך ועד כלה, שתקבצו לכם את הנקודות אשר נוגעות למעשה מידי שבת בשבתו, ותבחנו את צעדיכם ומעשיכם, לראות מה לימד אתכם רבינו הקדוש בספרו הנפלא והמיוחד במינו. ותשתדלו לעבוד על כל נקודה ונקודה, עד אשר אכן תזכו להקרא בשם 'א סידורו של שבת יוד'".

"ר' בערל", פותח שלמה חיים את פיו בהיסוס מה, כאשר עיניו פוזלות לכיוונו של תנחום לבקש הסכמתו אם שאלתו כענין, "האיך נוכל לזכור במשך השבוע, להכין ולהתכונן לקראת שבת קדשינו, ולא להזכר רק חמש דקות קודם שבת - במצב הטוב, 'אוי ווי, סקומט דאך שבת' וצריך להתכונן לקראתה".

"אהה, שלמה חיים", פותח ר' בערל בחביבות אופיינית את פיו בחכמה, "הבה נא נלמד נקודה נפלא מתוך דברי רבינו, שמביאו בכרך השני בדרוש ד', והוא מוסר והשכל ודרך חיים בכל עניני עבודת השם".

"משל למה הדבר דומה, ראובן, סוחר גדול ומפורסם, אשר שמע שמידי שנה בשנה, ישנו זמן מיוחד, שבאותו תקופה מתקיים היריד במדינה חוקה. ראובן אשר ניחן בחוש מסחר בריא ומפותח, ידע שבאותו יריד אפשר למצוא סחורות במחירי נמוך במיוחד, ואפשר להתעשר עושר רב. ראובן לא התעצל ורתם את מרכבתו ומילא אותה בכל הדברים הנחוצים למסע ארוך, ימים ונהרות, הרים וגבעות, נצרך ראובן לחצות כדי להגיע ליריד הנכסף. אמנם כאשר הגיע ליריד, החל למלא את עגלותיו בסחורות יקרות ונדירות, לא נח ולא שקט, עד אשר מלא את מבוקשו, אשר למטרה זו טיילטל ויגע עצמו למרחקים. ובימים האחרונים של היריד כאשר עיצם למלא את כל העגלות, החל לתור ולחפש בירידים השונים של כלי הבית ומוצרים קטנים, כי גם הם היו שם מאוד בזול. כך חזר ראובן לביתו מלא וגדוש בעושר ואושר ובכל צרכי ביתו".

"לעומתו, שכינו שמעון אשר סכל הוא ובער לא ידע, נסע אף הוא ליריד לחפש את מזלו, אמנם, במקום להשקיע את ימיו בקנית סחורות יקרות וחשובות, התחיל מיד לתור אחרי כלי הבית והדברים הקטנים, אשר אמנם הם זולים כאן, אך הריחוק אשר מרוויח מלהביאם אל עיר מושבו, אין מגיע בכלל להוצאה הגדולה והסירחא היתירה של המסע הארוך עד ליריד, וכאשר חזר לביתו, ושואלים אותו, לאיזה צורך נסעת עד ליריד, הוא עונה ומשיב בשביל כל הדברים הקטנים האלו, אוי לו, ואבוי לנפשו, הרי לטושה ופתי גמור יחשב".

"הנמשל מובן מאוד", מתקרב ר' בערל לסיום שיחתו, "אנו הרי נשלחנו מהעולם העליון, מרחק רב ועצום, מלא תלאות וקשי דרך לאין שיעור, כדי לסחור בזה העולם, ביריד הגדול, לעסוק במצוות השם בתורתו ועבודתו. כי זהו הסחורה האמתית,

סחורה יקרה ונדירה. אשר ביריד פה אפשר להשיגה במחיר מועט מאוד, ושם בעולם העליון מחירה מאמיר לאין שיעור וערך.

"אמנם, על אף שיעקר ביאתנו לעולם היא בשביל הסחורה היקרה, לא ימלט 'הסוחר' מלהסתובב פה ושם, לקנות כמה דברים קטנים לצרכי ביתו, וכלשונו הזהב של רבינו, 'אף שבזוואי הנה צריך גם למעט צרכי גופו ומחיתו, אך הנה לטפל ועראי יחשב, כי לא למען דברים שטותים כאלה בא לעולם לחשוב תמיד בענייניהם כי המה הבל ותוהו דברים שאין בהם ממש, ועיקרו הוא עסק התורה והמצוות".

"אוי ווי", פורצת קריאת בהלה מפיו של תנחום, "הרי כמה זמן ממשיך היום לא הולך לתורה ומצוות. וכי כל השעות האלו הולכים לריק, להבל ותוהו! 'רגע רגע' מפיסר ר' בערל, "עצרת אותי באמצע דברי. לזאת אומר רבינו שמי שמשכיל, יודע להכניס גם בחפצי העולם כוונה טובה, ומעלה אותה לעבודת השם. כמו, אם אדם בונה בית אזי המחשבה הראויה היא, שבונה אותה, לצורך קיום מצוות מזוזה, מעקה, הכנסת אורחים, לכבוד השבת בדירה נאה המרחבת דעתו של אדם. ובשביל מצוות אלו נתן לו הש"ת את הממון לזה, ולטפל יחשוב מחשבות בעינין מחיתו וצרכיו הגשמיים שיבואו לו מאותו הדירה. וכן בעניני אכילה אם מכין עיסה כדי לקיים מצוות חלה, וכנהנה רבות דוגמאות למכבי, איך נתן להעלות את הכל לצרכי עבודת השי"ת".

"כזה 'סוחר' כשמיגע לביתו האמיתי, יהיה לו תשובה הוגנת למה לטורח וטיילטל עצמו כ"כ ליריד' הרחוק הזה. אבל הסוחר הוטה והכסיל, שעושה מהטפל עיקר, איזה פנים יהיה לו כשיחזור אל ביתו, והוא נקי מנכסיו הרוחניים".

"ובאן, מבטא רבינו את כאבו, איך אפשר לראות הרבה מאישי ישראל אשר נשכח מאתם הכלל הגדול זה, ועושים הם מן הטפל עיקר ומן העיקר טפל. ומבחן פשוט עושה רבינו לכל אחד, אם רוצה לבחון את עצמו ולראות באמיתת הדבר, כשיראה אם קודם עשיית המצוות חושב מחשבות על המצווה, ומצפה אליה כמו שמחשב ומצפה לעניני העולם הזה, והרי ערך המצווה, וקוץ קטן של מצווה אחת גדול יותר מאלף אלפים מכל שווי העולם הזה, 'ולמה לא נודה על האמת בינו לבין בוראינו יתברך, אשר מאוד רחוק מאתנו עבודתו יתברך כרחוק מזרח ממערב ויותר, ותאוה קטנה מהבלי העולם נחשב אצלינו יותר ויותר ממצוות השם, אף שידמה לאדם שאינו כן, אך אם יראה באמתיות הלב ויצגי לנגדו הסימן אשר כתבנו יראה שכן הוא".

"אי אי אי", כאן נאנח ר' בערל כאשר עיניו המפיקות חכמה זולגות דמעות מלוחות אך מתוקות. "הוה הרי מה שאנו מתוודים, 'ולא שווה לנו', שאין אנו מחשיבים את ערך המצוות לכל הפחות כעניני העולם הזה".

"נו, שוין, הארכת מעט יתר על המידה", מתערר ר' בערל ואומר, "אני עוד חייב לך ר' שלמה חיים תשובה, האיך נוכל לחשוב כל השבוע ולהתכונן לקראת שבת מלכתא, נו בעזהשי"ת ניחד לנו זמן לשיחה נוספת. ובנתיים אאחל לך שיחל השי"ת עליך את הימים הבאים לקראתנו לשלום שיהיו מדובקים ביראת השי"ת ועבודתו, אגוטע וואך, ובהרכת ראש של תודה ביישנית נפרדים ממנו שני הידידים מלאים התרוממות הרוח ועונג רוחני.

(מכין שמדור זה מתקרב לסיומו, נשמח לקבל רעיונות להמשך דרכנו במסגרת זו)

"ויאהב את עשיו", מדוע?

"פססט... ועולול ועולול... זאנויל נעצר באחת מגלישתו המהירה במדרגות בית הכנסת הגדול שבטשערנאוויץ רבתי, עומד מול ידידו זאנויל שאוחז בדש חליפתו. "אני חייב לספר לך משהו" לוחש ועולול ופניו אינן מבשרות טוב. "בזריות זאנויל" מפטיר ועולול בחוסר סבלנות ומיטיב אחיזתו ב'טלית ותפיליו' תחת בית שחי.

"אל תשאל איפה ראיתי אותו" הוא לוחש בזעזוע ובלחישה רועמת ישיב בה ממש. "את מי?" שואל ועולול, "אין לי זמן לחידות כעת". "את הבן של הרבי" לואט זאנויל בשפל קול... "האהח" נאנח ועולול בצעה, מבין היטב את כיוון השיחה. "ב'שווארצע געסיל'! גומר זאנויל את הדיווח.

ה'שווארצע געסיל', נישא צמד המילים בפי שלומי אמוני ישראל דטשערנאוויץ בשימצה ובגועל. כל עוברי דרכים ישרים ותמימי דרך הדירו את רגלם מהרחוב המפוקפק ההוא ששרץ פושעים ושודדים, הוללות ופריצות ושאר דברים אשר הנפש היפה סולדת ממנו.

זה זמן לא רב שהגיעה הבשורה המרה של שבנו של הרבי ה"ה הרה"ק הבאר מים חיים נתפש בשחיתותם, וירד מן הדרך והחל להתנועע עם אינשי דלא מעלה. זנח בא"ר מ"ם חיים לחצוב לו בארות נשברים, למגינת לב אביו הגדול ותלמידיו וחסידיו. דמעות כמים הזיל הבאר מים חיים על בנו שיחזור למוטב, תחנונים דיבר עמו אך ללא הועיל. (ועי' בחל אוני' לחנוכה תשפ"א סיפור חזרתו בתשובה).

"לא ידעתי עד היכן הגיע ה'בן' בליעל הזה", שוצף זאנויל בקנאות, "לא ייאמן איך אפשר מאיגרא רמא להגיע לבירא עמיקתא שכזו". "מה תרצה לעשות?" שואל ועולול, "וכי תלך לרבינו שליט"א לספר לו על מעללי הבן יקר שלי?" "אכן כן!" משיב זאנויל ועינו יורקות ברקים, "אני חושב שדיי הבלגנו על החרפה שהוא מטיל על רבינו שליט"א ועל כל הקהילה, דומני שאין מנוס מלספר לרבינו על מעלליו ולבקשו שישלחו מעל פניו ויסיר מעליו ומעלינו את הקלון והחרפה הזאת" - הוא מסיים את דרשתו החוצצת לבבות ויוצא במהירות מהקיסטון מנער משרוולו את ידי ועולול ידידו שרוצה להרגיעו ולעצור בעדו.

מאחורי דלת העץ הכבדה הוא עומד מרתת, בטחונו המופרז התמוגג, וגם כעסו שכך במקצת. הוא שומע את הרבי יושב ולומד בנעימות ומתיקות הממסיה כל לב, ולבו בל עמו להיכנס אליו ולהפריעו מהגן עדן ששרוי בו בדברי דלטוריא על בנו. "ההכרח לא יגונה" הוא אומר לעצמו, ובכח איתנים מתגבר ושולח את ידו לנקוט על דלת בית קודשי הקדשים של הבאר מיים חיים. הנה כמעט הגיעה אצבעו הקפוצה על הדלת לנקוש עליה, ודמו קופא בעורקו וידו יבשה. הוא שומע את הבאר מים חיים נאנח ופונה כלפי מעלה כבן המתחטא לפני אביו "דבוש" ע' גלוי ויודע לפניך שאיני רואה נחת מבני. אך עם כל זאת אם רק יבוא אחד לספר עליו לשוה"ר לא אוכל סלוח לו. כך אתה חסום פי כל המשטינים המדברים סרה על בניך". זאנויל מסמיק עד תנוכי אוזניו, ובשפל פנים יורד את המדרגות ופונה אל הרחוב...

יש לפרש שיצחק אהב את אותו בשביל שיהיה לו תירוץ בפיו, שבעת שיטען הקב"ה בניך שטאו, ישיב לו, הנה גם לי היה בן רשע, ובכל זאת אהבתי ויקרבתיו. על כן יכמרו רחמיך לרחם על בני ישראל". (חידושי הרי"ם)

עמדתו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

ידידנו הנכבד הרה"ג ר' עקיבא ציביל שליט"א לרגל נישואי בנו הבה"ח כמר שלמה זלמן נ"ו למול טוב ובשעש"מ ויה"ר שיהא הבנין עדי עד ויראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת וקדושה וכט"ס אבי"ר